
"Socjologia - rozwój problematyki i metod"

Przegląd Socjologiczny / Sociological Review 15/2, 153-154

1961

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SESJA LENINOWSKA NA UNIWERSYTECIE WARSZAWSKIM

W dniach 28—29 kwietnia 1960 r. odbyła się na Uniwersytecie Warszawskim Sesja naukowa poświęcona 90 rocznicy urodzin W. I. Lenina, zorganizowana staraniem Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk, Zakładu Historii Partii przy KC PZPR, Instytutu Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego oraz Instytutu Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk. Owocem Sesji jest publikacja Zakładu Historii Partii przy KC PZPR pt. *Z dziejów idei leninowskich w Polsce*, Warszawa 1961, Książka i Wiedza, stron 304.

Tom zawiera następujące cztery referaty wygłoszone na Sesji: Henryk Jabłoński, *Lenin a niepodległość Polski*, Jan Kancewicz, Feliks Tych, *Lenin i niektóre problemy polskiego ruchu robotniczego (przed rokiem 1918)*, Tadeusz Daniszewski, Józef Kowalski, *Lenin a polski ruch komunistyczny (1918—1923)*, Stefan Żółkiewski, *Lenin a inteligencja polska*.

Referat Stefana Żółkiewskiego, wypełniający trzecią część książki, kończy się rozdziałem, w którym autor w świetle leninizmu poddaje krytyce książkę Józefa Chałasińskiego *Przeszłość i przyszłość inteligencji polskiej* (Warszawa 1958). „Chałasiński — czytamy — wyciąga wnioski przekreślające samą koncepcję socjalistycznej, klasowej inteligencji. Nie chce n a p r a w y (podkr. Żółkiewskiego) instytucji socjalistycznych na gruncie ich specyficznych celów, podsuwa inne cele” (podkr. Żółkiewskiego, s. 293).

Referat Żółkiewskiego zamykają następujące konkluzje: „W tym wszystkim istotne jest konsekwentne kierownictwo Partii [...] Staralem się wyżej zwalczać [...] przeżytki starych, burżuazyjnych wpływów ideowych. Sądzę, że trzeba tę walkę kontynuować [...] Wzór myśli leninowskiej płonącej, śmiałej, torującej drogę dobru działaniu powinien być zawsze obecnym przewodnikiem naszej młodzieży” (s. 294—295).

«SOCJOLOGIA — ROZWÓJ PROBLEMATYKI I METOD»

O książce Jana Szczepańskiego *Socjologia — Rozwój problematyki i metod* (Warszawa 1961, stron 518) pisze Zygmunt Bauman w dwutygodniku „Nowe Książki” (1961, nr 5). Autor, czytamy o tej książce, „referuje wszystkie koncepcje socjologiczne rzeczowo, przejrzyście, na tyle dokładnie, że podpisałiby się zapewne pod jego streszczeniami autorzy streszczanych poglądów; i, co najważniejsze, robi to po naukowemu, obiektywnie. Autor jest bardzo wstrzeźliwy w ocenach streszczanych poglądów. Rzadko trafiają się w książce oceny wyrażone bezpośrednio w imieniu autora. Szczepański zaopatruje tylko każdy z przedstawionych kierunków zespołem uwag, wypowiedzianych nie tyle od siebie, co uwzględniających «późniejszy rozwój» panujących w ośrodkach socjologicznych poglądów: to a to zostało odrzu-

cone lub poddane krytyce z takimi to a takimi motywacjami, tamto natomiast zostało zaadaptowane przez panujące w ośrodkach akademickich szkoły i jest do dziś uważane za trwały dorobek socjologii" (s. 262).

Przy okazji warto sprostować błędną informację zawartą w zdaniu, od którego zaczyna się recenzja Z. Baumana. Zdanie to brzmi: „Jest to pierwsza książka polska, zawierająca słowo socjologia w tytule, a nie w podtytule i w jego rzeczownikowym, a nie przymiotnikowym wariancie” (261). Jeżeli pominiemy dawniejsze czasy — *System socjologii* Ludwika Gumplowicza ukazał się w 1887 r. — i ograniczymy się do lat powojennych, to zdanie to jest również nieprawdziwe. Tej wartości książki z tytułem *Socjologia* rzeczywiście po wojnie nie było. Wyraz socjologia miała jednak w tytule J. S. Bystronia *Socjologia* (wyd. 3, 1947) bardzo pożyteczna jako „Wstęp informacyjny i bibliograficzny”, jak ją autor określił w podtytule. Wyraz socjologia miała również w tytule próba podręcznika socjologii ks. Franciszka Mirka pt. *Zarys socjologii* (1948, ss. 740).

„STUDIA SOCJOLOGICZNE”

Pierwszy numer kwartalnika „Studia Socjologiczne”, wydawanego przez Instytut Filozofii i Socjologii PAN, zawiera następujące artykuły: S. Ossowski, Stanowiska i szkoły; J. Hochfeld, Marksowska teoria klas: próba systematyzacji (I); J. J. Wiatr, Materializm historyczny a warunki społeczeństwa socjalistycznego; A. Malewski, Rozdźwięk między uznawanymi przekonaniem i jego konsekwencje (Analiza teorii dysonansu poznawczego L. Festingera); S. Nowak, Prawa ogólne i generalizacje historyczne w naukach społecznych; H. Malewska, Rytualna religijność, rygorizm moralny i surowość w wychowaniu; A. Pawełczyńska, O grupach młodocianych przestępców; Z. Gostkowski, Fluktuacje poczytności dzienników w latach 1956—1957 na Opolszczyźnie jako wskaźnik zainteresowania i preferencji wśród publiczności prasowej; M. Ossowska, Zmierzch ethosu purytańskiego w Stanach Zjednoczonych; J. Kubin, Niektóre czynniki warunkujące skuteczność masowego oddziaływania, M. Hirszowicz, Socjologiczna teoria państwa: trudności i szanse. Ponadto zeszyt zawiera w dziale „Materiały” sprawozdania z przeprowadzonych badań oraz dział recenzji i kroniki życia naukowego.

W STULECIE URODZIN EMILA DURKHEIMA (1858—1917)

Stulecie urodzin Emila Durkheima, obchodzone w 1960 r. przez Sorbonę, znalazło również wyraz na łamach periodyków socjologicznych („Revue française de sociologie” Janvier-Mars 1960, i inne). Teorie Durkheima i jego miejsce w rozwoju socjologii francuskiej i światowej przypomniał Jerzy Szacki w artykule *Emil Durkheim* („Argumenty”, 18 czerwca 1961). Nie jest to tylko artykuł okolicznościowy, ale jeden z przejawów odczytywania na nowo dzieł swoich protoplastów przez socjologię współczesną. Nie tylko w Polsce. Umęczona powodzeniem i matematyzacją socjologia amerykańska odczytuje na nowo rówieśników Durkheima — G. Simmela (1858—1918), Maxa Webera (1864—1920) i innych.

Z SEKCJI SOCJOLOGICZNEJ INSTYTUTU ŚLĄSKIEGO W OPOLU

W dniach 19—20 czerwca 1961 r. odbyła się w Opolu naukowa sesja Sekcji Socjologicznej Instytutu Śląskiego w Opolu. Wygłoszone zostały następujące referaty: prof. dr J. Chałasiński (Łódź) — Problem miasta w cywilizacji współczesnej; dr K. Żygulski (Łódź) — Socjologiczne studium miasta Opola; doc. dr Z. Gostkow-